

Wieder der Farbenmann

De historische pigmenten van Kremer

In kM 37 schetste Katrien Keune al een portret van Kremer Pigmente, waarin ze ingaat op de historische pigmenten die deze verfwatermolen levert. Tevens geeft ze een toelichting op het belang van deeltjesgrootte voor de optische kwaliteit en problemen bij het mengen van pigmenten. Maar er zijn nog andere producten van Kremer die voor de kunstenaar van belang kunnen zijn. Daarom nogmaals een kennismaking met deze Duitse Firma.

Pieter Keune

Restauratoren zijn al jaren bekend met Kremer Pigmente, dat zetelt in het Zuid-Duitse Aichstetten. Tijdens hun opleiding zijn ze vaak al vertrouwd geraakt met specifieke lijmen en het gebruik van chemicaliën, die in Nederland lastig in kleine hoeveelheden te verkrijgen zijn. Ook kunstenaars kunnen voor een project een bepaald pigment nodig hebben, dat alleen in zakken van 25 kilo te verkrijgen is. Een investering van soms vijf- tot tienduizend euro, terwijl men aan enkele grammen voldoende heeft. Neem bijvoorbeeld het zeer kleurkrachtige en lichtechte pigment PR 254. Dat is nu bij Kremer voor € 4,- per 20 gram verkrijgbaar. Dit in 1986 geïntroduceerde pigment is chemisch diketopyrrolopyrrole, beter bekend onder de naam Ferrarirood (zie afb. 1).

Sommige pigmenten zijn hier maar in één kwaliteit te koop. Van lapis lazuli zijn bij Kremer diverse kwaliteiten voorradig, afhankelijk van herkomst en vooral bereidingswijze. Van het Zuid-Amerikaanse lapisblauw voor € 30,94 tot de Fra Angelico-topkwaliteit van € 976,99 per 50 gram.

Pigmenten

De website van Kremer geeft de mogelijkheid om een gewenste techniek aan te vinken. Vervolgens wordt een lijst van de voor die techniek geschikte pigmenten gegeven. Een veelvoorkomend pigment, waarvan meerdere kwaliteiten verkrijgbaar zijn, is phtalocyanineblauw. Meestal vermelden fabrikanten alleen PB 15, wanneer dit pigment in de verf zit. Maar er bestaan ook een groenachtig phtaloblaauw (PB 15:3, zie afb. 2) en een roodachtig phtaloblaauw (PB 15:6). Deze typen zijn kleurkrachtiger dan het gewone phtaloblaauw en vind je bijvoorbeeld in acrylverven, waar nu eenmaal niet altijd veel pigment in kan worden verwerkt.

Voor kunstenaars die thangka's schilderen zijn verschillende kwaliteiten Han-blaauw verkrijgbaar. Dit is een specifiek Chinees pigment dat hier verder onbekend is.² Er zijn ook nieuwe pigmenten in het assortiment opgenomen, zoals PY 216 (Hokkaido-Orange, zie afb. 3). Dit pigment wordt gemaakt door verhitting van zink en tin. Pigmenten die op een dergelijke manier worden vervaardigd zijn altijd lichtecht en hittebestendig.

Lijmen

Voor schilderslijnen en penselen hoeft je niet bij Kremer te zijn. Die zijn in Nederland volop te koop. Maar voor speciale lijmen is het wel de

moeite waard om de website van Kremer te bestuderen. Laten we als voorbeeld het lijmen van brons op glas geven.³ Glas is namelijk hygroscopisch en als met epoxy wordt gelijmd, zal op den duur vocht door de lijmmaad heen het glas bereiken en de verbinding doen bezwijken. Kremer levert een glasprimer, die in staat is het anorganische materiaal (glas) te verbinden met een organisch materiaal als epoxylijm.

Een lijm die voor kunstenaars interessant is, is hydroxypropylcellulose dat onder de merknaam Klucel wordt geleverd. Klucel vormt opgelost een uitstekend fixatief voor pasteltekeningen, dat het optische karakter van het werk (in tegenstelling tot bijvoorbeeld schellak) niet verandert. Van Klucel is een hele reeks van relatief korte tot zeer lange moleculen beschikbaar. Van de korte moleculen kun je veel oplossen, van lange moleculen maar weinig en die zijn dus lastig te verwerken. De korte moleculen geven een minder sterke verbinding dan de lange. Voor gebruik is een compromis wenselijk: voldoende sterk, maar ook goed verwerkbaar. Daarom wordt het type Klucel G het meest gebruikt.

Overige producten

In kM 94 is een test gepubliceerd van een aquarelverf met het synthetische bindmiddel aquazol. Dit is hier in drie verschillende viscositeiten verkrijgbaar.⁴ Kremer biedt ook kant-en-klare producten aan, zoals de planten-waterverven. Deze verven bevatten kleurstoffen die uit planten zijn geëxtraheerd, zoals geel uit guldenroede of donkergroen uit spirea.

Wanneer je op zoek bent naar een speciale wasoort, verdikker, bindmiddel of bijzonder pigment en je kunt het hier in de winkel niet vinden, kijk dan eens op de website van Kremer Pigmente.

Pieter Keune is wetenschappelijk redacteur van kM.

Noten

- 1 Keune, K. (2001), Der Farbenmann. kM 10(37), pp. 16-17.
- 2 Keune, P. (2014), Materialen van de traditionele Chinese schilderkunst. kM 23(90), pp. 28-32.
- 3 Dik, I. (1991), Transformatie in brons en glas. kM 0(0), 29-30. In dit artikel worden de problemen die kunnen optreden bij het lijmen van brons op glas besproken.
- 4 Husen, F. (2015), kM onderzoekt: QoR Watercolor. kM 24(94), 10-11.

Website

www.kremer-pigmente.de/nl

1

2

3

1 Irgazine Red DPP BO ofwel Ferrarirood

2 Phtaloblaauw

3 Hokkaido-Orange